

Suomen Unesco-toimikunnan toimintakertomus 2025

*Unesco-toimikuntien maailmanlaajuinen kokous järjestettiin Unescon yleiskokouksen yhteydessä Samarkandissa Uzbekistanissa marraskuussa 2025
Kuva: Unesco*

YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unesco perustettiin vuonna 1945. Perussääntönsä mukaisesti Unescon tehtävänä on ”myötävaikuttaa rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseen edistämällä kansojen välistä yhteistyötä kasvatuksen, tieteen ja kulttuurin avulla”. Unesco on yksi YK:n erityisjärjestöistä. Erityisjärjestöt ovat itsenäisiä kansainvälisiä järjestöjä, joilla on omat jäsenvaltionsa, omat päätösvaltaiset ja toimeenpanevat elimensä sekä oma budjettinsa. Unescon peruskirjan allekirjoitti vuonna 1946 yhteensä kaksikymmentä valtiota. Järjestöön kuuluu syksyllä 2025 pidetyn 43. yleiskokouksen jälkeen 194 jäsenmaata ja 12 liitännäisjäsentä. Ahvenanmaa lisättiin liitännäisjäseneksi vuoden 2021 yleiskokouksessa. Unescon korkein päättävä elin on joka toinen vuosi kokoontuva yleiskokous, joka vastaa politiikan peruslinjauksista ja hyväksyy ohjelman ja budjetin. Päätösten toimeenpanon seurannasta vastaa 58 jäsenmaasta koostuva, kaksi kertaa vuodessa kokoontuva hallintoneuvosto.

Järjestön toimialoja ovat kasvatus ja koulutus, luonnon-, yhteiskunta- ja humanistiset tieteet, kulttuuri (mukaan lukien maailman kulttuuri- ja luonnonperintö) sekä viestintä ja tiedonvälitys. Unescon päämaja sijaitsee Pariisissa. Järjestön kotisivun osoite on www.unesco.org.

Unesco oli ensimmäinen kansainvälisen sivistisyhteistyön järjestö, joka avautui Suomelle toisen maailmansodan jälkeen. Suomi liittyi Unescoon kymmenen vuotta järjestön perustamisen jälkeen vuonna 1956. Vuotta aikaisemmin Suomi oli hyväksytty Yhdistyneiden kansakuntien jäseneksi.

Unescon ja jäsenmaiden välisinä yhteistoimintaeliminä toimivat suurimmassa osassa jäsenmaita kansalliset Unesco-toimikunnat. Kansalliset toimikunnat ovat Unescon erityispiirre YK-järjestelmässä – Unesco on ainoa YK-järjestö, jolla on kansallisten toimikuntien muodostama globaali verkosto tukenaan. Useimmilla jäsenmailla on lisäksi pysyvä edustusto Unescossa. Myös edustustot toimivat linkkinä Unescon ja jäsenmaiden välillä.

Heti Suomen liittymisen jälkeen asetettiin opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen Suomen Unesco-toimikunta, jonka tehtävänä on avustaa valtioneuvostoa Unescon toimintaan liittyvien kysymysten valmistelussa ja hoidossa. Toimikunnan jäsenet edustavat järjestön eri toimialoja ja siten toimikunta tuo koulutus-, tiede-, kulttuuri- ja viestintäalan suomalaiset asiantuntijat Unescon maailmanlaajuisten verkostojen yhteyteen. Toimikunnan tehtäviin kuuluu myös viestittää kuvaa suomalaisista opetus-, tutkimus-, kulttuuri- ja viestintäaloista Unescolle ja sen kautta järjestön muille jäsenmaille eri maanosissa sekä toisaalta vahvistaa Unesco-tuntemusta Suomessa. Toimikunnan sihteeristötehtäviä hoidetaan virkatyönä opetus- ja kulttuuriministeriön kansainvälisten asiain sihteeristössä.

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
2. Suomen Unesco-toimikunta.....	1
3. Toiminta.....	3
3.1. Keskeisiä kokouksia.....	3
3.2. Koulutus.....	7
3.3. Kulttuuri.....	9
3.4. Tiede.....	11
3.5. Viestintä.....	11
3.6. Muita teemoja.....	12
4. Hyödyllistä tietoa Unescosta.....	13
Liite: Valtioneuvoston asetus Suomen Unesco-toimikunnasta 1262/2002.....	15

1. Johdanto

Valtioneuvosto nimitti Unesco-toimikunnan nelivuotiskaudelle (2023–2026) maaliskuussa 2023 ja sen puheenjohtajaksi Helsingin yliopiston maailmanpolitiikan professori Teivo Teivaisen. Pääsihteerinä toimi kulttuuriasiainneuvos Piia Immonen-Seuguenot opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Toimikunta kokoontui kertomusvuoden aikana kuusi kertaa.

Keskeisiä asioita:

- Unescon yleiskokouksen 43. istunto järjestettiin 30.10.–13.11.2025 Samarkandissa, Uzbekistanissa, jossa mm. hyväksyttiin ohjelma ja budjetti kaudelle 2026-2027 sekä valittiin uudeksi pääjohtajaksi egyptiläinen Khaled El-Enany. Toimikunta ja sen sihteeristö osallistuivat istuntojen valmisteluihin, sekä olivat edustettuina Suomen yleiskokousvaltuuskunnassa.
- Unescon hallintoneuvosto kokoontui 221. ja 222. istuntoon. Pohjoismaista Islanti oli niissä mukana jäsenenä. Toimikunta ja sen sihteeristö osallistuivat istuntojen valmisteluihin, myös osana pohjoismaista koordinaatiota.
- Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa sekä Lähi-idän tilanne vaikuttivat poliittisesti edelleen ajankohtaisina globaalisti ja myös Unescossa.
- Pohjoismainen koordinaatiokokous järjestettiin Färsaarilla syyskuussa 2025.
- Eurooppalaisten Unesco-toimikuntien kokous järjestettiin Dublinissa huhtikuussa 2025.
- Unesco ja Espanjan hallitus järjestivät yhteistyönä kulttuuripolitiikan kolmannen maailmankonferenssin MONDIACULT 2025 Barcelonassa.
- Neuroteknologian etiikkaa koskeva Unescon globaali suositus viimeisteltiin ja hyväksyttiin.

2. Suomen Unesco-toimikunta

Unescon perussäännön artiklassa 7 jäsenvaltioita veloitetaan perustamaan kansallinen toimikunta, jossa ovat edustettuina hallitus ja tärkeimmät koulutuksen, tieteen ja kulttuurin alaan kuuluvia kysymyksiä hoitavat kansalliset yhteisöt. 199 kansallista Unesco-toimikuntaa muodostaa koko maailman kattavan ainutlaatuisen yhteistyöverkoston. Suomeen perustettiin oma Unesco-toimikunta vuonna 1957 kansalliseksi neuvoo-antavaksi asiantuntijatoimikunnaksi ja yhteistoimintaelimeksi.

Valtioneuvosto kutsuu Suomen Unesco-toimikuntaan puheenjohtajan, ja lisäksi enintään yksitoista muuta jäsentä, joiden tulee edustaa Unescon toiminnan eri aloja. Jäsenten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö kutsuu toimikuntaan, sitä ensin kuultuaan, tarvittavan määrän asiantuntijoita. Toimikunnan toimikausi on neljä kalenterivuotta. Opetus- ja kulttuuriministeriön ja ulkoministeriön edustajilla on oikeus olla toimikunnan kokouksissa läsnä ja heillä on niissä

puheoikeus. Kansallinen toimikunta on neuvoo-antava yhteistyöelin suhteessa Unescoon, valtioneuvostoon yleisesti ja opetus- ja kulttuuriministeriöön erityisesti.

Toimikunnan tehtävät on lueteltu Suomen Unesco-toimikunnasta vuonna 2002 annetun asetuksen (toimintakertomuksen liitteenä) toisessa pykälässä: ”Unesco-toimikunnan tulee antaa opetusministeriölle ja valtioneuvostolle lausuntoja ja tehdä aloitteita asioista, jotka koskevat:

- toimenpiteitä, jotka aiheutuvat Unescon yleiskokousten ja hallintoelinten sekä Unescon järjestämien
- kansainvälisten kokousten ja neuvottelujen päätöksistä ja suosituksista Suomessa;
- Unescon toimintaan liittyviä muita laajakantoisia ja periaatteellisia kysymyksiä;
- Suomen edustusta Unescon yleiskokouksissa ja hallintoelimissä sekä sen järjestämissä kokouksissa ja neuvotteluissa;
- muita Unescon toimialoja koskevia kansainvälisen yhteistyön kysymyksiä, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö määrää toimikunnan käsiteltäviksi; sekä
- Unescon päämäärien ja toiminnan tunnetuksi tekemistä.

Toimikunnan kokoonpano kaudella 2023–2026

Valtioneuvosto asetti 2.3.2023 Suomen Unesco-toimikunnan vuosille 2023–2026.

Puheenjohtaja

Maailmanpolitiikan professori **Teivo Teivainen**, Helsingin yliopisto

Jäsenet

Ylijohtaja **Elina Anttila**, Suomen kansallismuseo

Johtaja **Veera Heinonen**, viestintä- ja yhteistyösuhteet, Sitra

Erikoistutkija **Anna Kanerva**, Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore

Kouluneuvos **Jorma Kauppinen**, Opetushallitus,

Akatemiasihtööri **Jaakko Kuosmanen**, Suomalainen Tiedeakatemia

Toimitusjohtaja **Rilli Lappalainen**, Finnsus Oy (23.1.2025 alkaen)

Toiminnanjohtaja **Helena Laukko**, Suomen YK-liitto

Vaikuttamistyön asiantuntija **Annika Nevanpää**, Suomen nuorisovaltuustojärjestö Allianssi

Kehityspäällikkö **Päivi Pohjolainen**, Turun kaupunki,

Varapuheenjohtaja **Thomas Slätis**, Toimittajat ilman rajoja – Suomi

Toimitusjohtaja **Lauri Tuomi**, Kansanvalistusseura

Toimikunnan keskuudestaan valitsemana varapuheenjohtajana toimi ylijohtaja **Elina Anttila**.

Toimikunnan pysyvinä asiantuntijoina toimivat Nuorisovaltuustojärjestö ry:n nimeämät Unesco-nuorisodelegaatit **Kaarina Harkonmäki** sekä **Elina-Lotta Kuisma**.

Lisäksi toimikunnan kokouksiin osallistui muita asiantuntijoita liittyen Unescon toimintaan.

Toimikunnan sihteeristötehtävistä vastaa opetus- ja kulttuuriministeriön kansainvälisten asiain sihteeristö ja pääsihteerinä toimii kulttuuriasiainneuvos **Piia Immonen-Seuguenot**. Muut toimikunnan sihteeristötehtäviä ja Unesco-asioita hoitavat virkamiehet kansainvälisten asiain sihteeristössä vuonna 2024 olivat opetusneuvos **Kati Anttalainen**, kansainvälisen vaihdon sihteeriksi **Tiina Joutsenvaara**, neuvotteleva virkamies **Jouni Kangasniemi** ja neuvotteleva virkamies **Hannu Vainonen**.

3. Toiminta

Toimikunta kokoontui vuoden 2025 aikana seitsemän kertaa: 29.1., 6.3., 3.4., 22.5., 4.9., 23.10., 4.12.

3.1. Keskeisiä kokouksia

Unescon yleiskokouksen 43.istunto

Unescon yleiskokouksen 43. istunto järjestettiin 30.10.–13.11.2025 Samarkandissa, Uzbekistanissa. **Suomen valtuuskuntaa** johti valtiosihteeriksi **Mikaela Nylander** opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Mukana valtuuskunnassa olivat myös mm. toimikunnan puheenjohtaja **Teivo Teivainen** ja varapuheenjohtaja **Elina Anttila** sekä nuorisodelegaatit **Kaarina Harkonmäki** (yleiskokousta edeltänyt nuorisofoorumi) ja **Iina-Lotta Kuisma**. Toimikunnan sihteeristöstä mukana olivat pääsihteeriksi **Piia Immonen-Seuguenot**, **Kati Anttalainen** ja **Hannu Vainonen**. Kokoukseen osallistui myös v. 2021 Unescon liitännäisjäsenyyden saanut Ahvenanmaa.

Suomen yleiskokousdelegaatiota: vasemmalta Keski-Aasian kiertävä suurlähettiläs Ilkka Heiskanen, toimikunnan puheenjohtaja Teivo Teivainen, toimikunnan pääsihteeriksi Piia Immonen-Seuguenot, toimikunnan sihteeristöstä Hannu Vainonen sekä Suomen pysyvä edustaja OECD:ssä ja Unescossa, suurlähettiläs Pasi-Heikki Vaaranmaa. Kuva: Suomen Unesco-toimikunnan sihteeristö

Yleiskokous valitsi seuraavaksi nelivuotiskaudeksi **uuden pääjohtajan, egyptiläisen Khaled El-Enany**. Yleiskokous hyväksyi myös **Unescon budjetin kaudelle 2026–2027** matalamman skenaarion mukaisesti, jolloin jäsenmaiden maksuosuus on 610 milj. US dollaria. Yhdysvaltain vetäytyminen järjestöstä vuoden 2026 lopussa vaikutti osaltaan keskusteluun. Järjestö on vahvasti riippuvainen vapaaehtoisrahoituksesta, n. 1,2 mrd US dollaria kaksivuotiskaudella. Järjestön kaksivuotinen kokonaisbudjetti on näin ollen n. 1,8 mrd US dollaria.

Sektorikohtaisista asioista yksi keskeisistä päätöksistä oli **neuroteknologian etiikkaa koskevan normatiivisen instrumentin hyväksyminen**. Koulutussektorilla päätettiin käynnistää **opettajan ammattia koskevien, vuosien 1966 ja 1997 normatiivisten suositusten päivitys**. Kokouksessa keskusteltiin myös kestäväen kehityksen koulutustavoitteen seurannasta sekä kulttuurin kontribuutiosta kestäväen kehityksen agendaan. Valtiosihteeri Nylander osallistui koulutussektorin korkean tason keskusteluun, jonka teemana oli tulevaisuuden taidot.

Yleiskokoukselle esiteltiin sitä edeltäneen **nuorisofoorumin suositukset**, pääteemana ilmastonmuutoksen yhteiskunnalliset vaikutukset.

Nuorisofoorumin edustajat Kaarina Harkonmäki (Suomi) ja Isaac Morunga (Uusi-Seelanti) esittelivät foorumin päätelmät yleiskokouksen komissiolle. Kuva: Suomen Unesco-toimikunnan sihteeri

Unescon hallintoneuvostoon valittiin pohjoismaiseen rotaatioon perustuen Norja ilman kilpailutilannetta. Islannin kausi hallintoneuvostossa vastaavasti päättyi. Hallintoneuvostoon valittiin myös Ukraina vaaliryhmänsä korkeimmalla äänimäärällä. Venäjää ei valittu hallintoneuvostoon, ja se putosi myös muissa vaaleissa, joissa sillä oli kilpailutilanne.

Seuraava yleiskokous järjestetään päämajassa Pariisissa vuonna 2027.

Toimikunnan varapuheenjohtaja, Suomen kansallismuseon ylijohtaja Elina Anttila osallistui yleiskokouksen kulttuuriasioiden komission työhön. Kuva: Unesco

Unescon hallintoneuvoston istunnot

Hallintoneuvoston 221. istunto järjestettiin 2.-17.4.2025 ja **222. istunto** 1.–15.10.2025 Unescon päämajassa Pariisissa. Toimikunta keskusteli ja toi esiin näkemyksiään molempien istuntojen asiakohdista. Kevään hallintoneuvoston istunnon yhteydessä järjestettiin myös kansallisten toimikuntien kokous ajankohtaisista Unesco-asioista sekä nuorisoedustajien oheistapahtuma liittyen nuorten osallistamiseen. Tapahtuma oli Pohjoismaiden Unesco-nuorisodelegaattien suunnittelema ja sen moderoivat Suomen Unesco-nuorisodelegaatit Iina-Lotta Kuisma ja Kaarina Harkonmäki. Nuorisoedustajat myös tapasivat Unescon sihteeristöä ja pysyvien edustustojen edustajia.

Maailmanpoliittiset kriisit ja jännitteet heijastuivat hallintoneuvoston keskusteluihin, ml. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa sekä Gazan ja laajemmin Lähi-idän tilanne. Toimikunta keskusteli tilanteista, ml. toimikunnan kokouksiin osallistuneen Suomen pysyvän edustajan Unescossa ja OECD:ssä, suurlähettiläs Pasi-Heikki Vaaranmaan kanssa. Osana kokonaisuutta toimikunta pohti Yhdysvaltojen vaikutusta presidentti Trumpin kaudella kansainväliseen monenkeskiseen järjestelmän toimivuuteen ja kansainväliseen ihmisoikeustilanteeseen, ml. tasa-arvokysymyksiin. Yhdysvallat kyseenalaisti vuoden kuluessa monelta osin Unescon arvomaailman ja ilmoitti eroavansa järjestöstä vuoden 2026 lopussa.

Hallintoneuvoston istuntoihin liittyen keskustelunaihe oli myös **valmistautuminen Unescon ohjelma- ja budjettiasiakirjan linjauksiin koskien kautta 2025–2029**. Unescossa ohjelman toteutuksen osalta on jatkossa pyrkimys entistä integroidumpaan raportointimuotoon. Uudistuksen tavoitteena on kiinnittää vahvistetusti huomiota Unescon vaikuttavuuteen ja tulosohjaukseen.

Toimikunta keskusteli myös marraskuussa järjestetyn **yleiskokouksen käytännön valmistelusta**, erityisenä huomiona kokouspaikkana ollut Samarkand Uzbekistanissa ja sen tuomat mahdolliset vaikutukset delegaatioiden kokoihin (eri maiden osallistumisasteeseen) kuin sen myötä myös tapahtuman poliittiseen ilmapiiriin.

Eurooppalaisten Unesco-toimikuntien epävirallinen kokous

Euroopan alueen Unesco-toimikunnat kokoontuvat vuosittain epäviralliseen kokoukseen, jossa käsitellään ajankohtaisia teemoja Unescon toimialoihin liittyen. Vuonna 2025 kokous järjestettiin huhtikuussa **Irlannissa, Dublinissa**. Kokoukseen osallistui pääsihteeri **Piia Immonen-Seuguenot**.

Kokouksessa keskusteltiin mm. Unescon ohjelman toimeenpanosta jäsenmaissa, tulevan ohjelmakauden 2026-2029 valmistelusta, Unesco-kohteiden (maailmanperintö-, geopuisto-, biosfääri-, jne.) merkityksistä ja toimikuntien roolista kohteiden tukijoina, media- ja informaatiolukutaidosta disinformaation torjumiseksi, sekä syksyllä 2025 järjestettävästä kulttuuripolitiikan MONDIACULT 2025 -konferenssista.

Pohjoismainen Unesco-yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on Unescossa aktiivista. Pohjoismailla on järjestön hallintoneuvostossa rotaatio; Islanti oli hallintoneuvoston jäsen kaudella 2021–2025 ja Norja asettui vuorostaan ehdolle kaudelle 2025-2029 tullen valituksi ilman kilpailua Unescon yleiskokouksen 43. istunnossa marraskuussa. Maiden Unesco-toimikunnat, edustustot ja ministeriöiden edustajat tapaavat myös säännöllisesti pohjoismaisissa koordinaatiokokouksissa. Lisäksi vuosittain alkukesästä järjestetään maiden vapaaehtoisrahoitusta Unescolle tarkastelevat yhteispohjoismaiset rahoituskeskustelut Unescon sihteeristön kanssa.

Vuoden 2025 **pohjoismainen Unesco-koordinaatiokokous** järjestettiin 15.-18.9.2025 **Tórshavnissa, Färsaarilla**. Kokouksessa keskusteltiin Unescon eri sektoreiden ajankohtaisista asioista ja valmistauduttiin erityisesti marraskuussa järjestettyyn Unescon yleiskokoukseen Samarkandissa. Suomella oli vastuu tiedeasioiden koordinoimisesta Pohjoismaiden kesken. Pohjoismaisilla Unesco-nuorisodelegaaateilla oli Färsaarilla lisäksi oma kokousta edeltänyt tapaamisensa. Kokouksessa toimikunnan jäsen Lauri Tuomi esitteli Sivistyksen teemavuoden tuloksia ja siitä seurannutta yhteistyötä ml. pohjoismaisella tasolla.

Toimikunnan jäsen Lauri Tuomi esitteli Sivistyksen teemavuoden tuloksia pohjoismaisessa Unesco-kokouksessa. Kuva: Suomen Unesco-toimikunnan sihteeristö

Pohjoismaiseen Unesco-kokoukseen osallistuivat toimikunnasta puheenjohtaja **Teivo Teivainen**, varapuheenjohtaja **Elina Anttila**, jäsenet **Anna Kanerva**, **Rilli Lappalainen**, **Päivi Pohjolainen**, **Thomas Slätis** ja **Lauri Tuomi** sekä nuorisodelegaatti **Iina-Lotta Kuisma**. Toimikunnan sihteeristöä osallistuivat pääsihteeri **Piia Immonen-Seuguenot**, **Kati Anttalainen** ja **Hannu Vainonen**.

Pohjoismaisten Unesco-toimikuntien jäseniä Tórshavnin historiallisessa Tinganes-keskuksessa. Kuva: Färsaarten Unesco-toimikunta

3.2. Koulutus

Vuositain tammikuussa Helsingin Messukeskuksessa järjestettävässä opetusalan valtakunnallisessa koulutustapahtuma **EDUCA:ssa** (24.-25.1.2025) järjestettiin **paneelikeskustelu opetus- ja kulttuuriministeriön ja Suomen Unesco-toimikunnan yhteistyönä teemalla ”Digital citizenship in the age of AI”**. Keskustelemassa olivat Unescon koulutussektorin innovaatiotyön yksiköstä **Mark West** (Digital Learning Research lead, Future of Learning and Innovation Division, UNESCO), Unicefin oppimisen innovaatiokeskuksen johtaja **Frank Van Cappelle**, Sitran yliasiamies **Atte Jääskeläinen** ja OKM:n korkeakoulupolitiikan vastuualueen johtaja **Jonna Korhonen**. Keskustelun moderoi OKM/KAS opetusneuvos **Kati Anttalainen**.

Keskustelussa pohdittiin erityisesti digitalisaation mahdollisuuksia koulutuksessa (mm. pääsyn laajentaminen) ja haasteita (kännykän haitallinen käyttö; tekoälyn ja uusien teknologioiden käyttöönoton nopeus, johon järjestelmätasolla haastava sopeutua). Keskustelun keskiöön nousivat myös demokratiataitojen ja medialukutaidon merkitys digitaalisen kansalaisuuden (digital citizenship) vahvistamisessa.

Lisäksi EDUCAn suomenkielisessä ohjelmassa järjestettiin Kansalliskirjaston, Kansallisarkiston, Museoviraston, Kulttuuriperintökasvatuksen seuran ja Suomenlinnan hoitokunnan yhteistyötä keskustelutapahtuma **kulttuuriperintökasvatuksesta**. Tapahtumassa tuotiin vahvasti esiin Unescon kulttuurisektorin monipuolista työtä.

EDUCA-messujen paneelikeskustelussa pohdittiin digitalisaation mahdollisuuksia koulutuksessa. Panelisteina Frank Van Cappelle, Mark West, Atte Jääskeläinen ja Jonna Korhonen. Moderoijana Unesco-toimikunnan sihteeristöstä Kati Anttalainen. Kuva: EDUCA

23.10. toimikunta osallistui **Helsingin kirjamesujen** ohjelmaan osana YK-liiton tapahtumakokonaisuutta **YK:n 80-vuotisjuhlavuoteen liittyen**. Unesco-toimikunnan järjestämän ohjelmaosuuden aiheena oli **ihmisoikeus- ja globaalikasvatus**. **Rilli Lappalainen** toimikunnasta juonsi ohjelman, jossa aiheesta keskustelivat toimikunnan puheenjohtaja Teivo Teivainen ja tutkija **Tuija Kasa (HY)**, joka on ollut tematiikkaa käsittelevän kirjan **Demokratiakasvatus polarisaation ajassa** laatijaryhmässä.

Helsingin kirjamesuilla ihmisoikeus- ja globaalikasvatuksesta keskustelivat toimikunnan puheenjohtaja Teivo Teivainen, tutkija Tuija Kasa ja Rilli Lappalainen. Kuva: Unesco-toimikunnan sihteeristö

18.2. järjestettiin Unescon globaalinen **opettajaverkoston Teacher Task Force (TTF) vuosikokous**. Suomi (OKM) jatkoi TTF:n ohjausryhmän jäsenenä (Steering Committee) toisen kaksivuotiskauden 2025-2026.

23.4. järjestettiin Oulun yliopiston, korkeakoulujen kestävän kehityksen UniPID -verkoston, opetus- ja kulttuuriministeriön ja Suomen Unesco-toimikunnan toimesta yhdessä Unescon kanssa **Global Education Monitoring Report (GEM) globaaliraporttia 2024/2025 koskenut virtuaalinen keskustelutilaisuus**. Unescossa toimivan GEM-sihteeristön vuosittain laatima raportti toimii yhtenä keskeisenä SDG 4-koulutustavoitteen monitorointityökaluna.

3.3. *Kulttuuri*

Suomi toimitti tammikuussa Unescoon **esityksen uudeksi maailmanperintökohteeksi**, joka koostuu Arkkitehtitoimisto **Alvar Aallon suunnittelemissa 13 kohteesta**. Päätöstä odotetaan Maailmanperintökomitean kokouksesta vuonna 2026. Museovirasto on valmistellut esitystä vuodesta 2022 alkaen.

Ruotsi ja Suomi valmistelivat yhteisesityksen **Tornionjokilaakson lippokalastusperinteen** liittämiseksi Unescon **aineettoman kulttuuriperinnön kansainväliseen luetteloon**. Hakemus jätettiin Unescoon Ruotsin johdolla maaliskuussa. Päätöstä odotetaan vuonna 2027.

5.5. Kulttuuritavoitekampanja, Kulta ry, Kansanmusiikki-instituutti, Museovirasto ja Suomen Unesco-toimikunta järjestivät keskuskirjasto Oodissa **seminaarin ”Kestävän kehityksen kulttuuritavoite – kohti Mondiacult 2025 -konferenssia”**. Seminaarissa käsiteltiin sekä kansainvälisen että kansallisen kulttuuritavoitekampanjan kokemuksia ja näkemyksiä saada kulttuuri paremmin huomioituksi vuoden 2030 jälkeisessä (post-2023) kestävän kehityksen kansainvälisessä tavoitteistossa. Samalla tarkasteltiin Suomen roolia suunnannäyttäjänä kyseisen kulttuuritavoitteen saavuttamiseksi. Seminaari kokosi aiheen parissa työskenteleviä toimijoita kulttuurikentältä valtionhallintoon.

13.5. **Suomen kansallismuseo luovutti kuninkaallisen kataklè-istuimen Beninin tasavallalle**. Suomen valtuuskuntaa johti tiede- ja kulttuuriministeri **Mari-Leena Talvitie**. Valtuuskuntaan kuului myös mm. toimikunnan varapj., Suomen kansallismuseon ylijohtaja **Elina Anttila** sekä toimikunnan pääsihteeri, kulttuuriasianneuvos OKM/KAS **Piia Immonen-Seuguenot**. Kulttuuriperinnön omistajuus ja palauttaminen joko konkreettisesti, digitaalisesti tai muulla tavoin on kansainvälisen museokentän ajankohtaisimpia kysymyksiä. Kataklèn palautus oli johdonmukaista jatkumoa myös Suomen kansallismuseon politiikalle palauttaa merkityksellisiä esineitä. Viime vuosina se on tehnyt lisäksi kolme muuta kansainvälistä huomiota ja tunnustusta saanutta repatriaatiota.

29.9.-1.10. järjestettiin Unescon ja Espanjan hallituksen yhteistyönä **kulttuuripolitiikan maailmankonferenssi MONDIACULT 2025 Barcelonassa**. Suomen valtuuskuntaa johti tiede- ja kulttuuriministeri **Mari-Leena Talvitie**. Valtuuskuntaan kuului lisäksi mm. toimikunnan pääsihteeri **Piia Immonen-Seuguenot**, nuorisodelegaatti **Iina-Lotta Kuisma** sekä Unesco-asioiden neuvonantaja **Kaisla Härkönen** Suomen pysyvältä OECD- ja Unesco-edustustosta Pariisista.

Konferenssi oli järjestetty kahdesti aiemmin Meksikossa vuosina 1982 ja 2022, ja ne vahvistivat kulttuuripolitiikan näkyvyyttä kansainvälisesti. Yksi keskeinen aihe vuosien 2022 ja 2025 konferensseissa oli keskustelu **kulttuurin asemasta ja vaikutuksesta kestävän kehityksen globaalilla agendalla** ja erityisesti osana post-2030-keskustelua. Kulttuurin asemaa kestävän kehityksen edistäjänä korotettiin jälleen loppujulistuksessa. Konferenssin muita pääteemoja olivat: kulttuuriset oikeudet, digitaaliset teknologiat kulttuurisektorilla, kulttuurin ja koulutuksen yhteydet, kulttuurin talous, kulttuuri ja ilmastotoimet sekä kulttuuri, kulttuuriperintö ja kriisit.

Suomen (pysyvä edustusto Unescossa) johdolla järjestettiin yhteistyössä Pohjoismaiden ministerineuvoston kanssa ja osana Suomen puheenjohtajuuskautta **yhteispohjoismainen sivutapahtuma**, jonka teemana oli sananvapaus ja resilienssi. Paneelikeskustelun moderaattorina toimi **Iina-Lotta Kuisma**.

Kulttuurin kontribuutio kestävään kehitykseen oli vahvasti esillä Unescon keskusteluissa ml. MONDIACULT-maailmankonferenssissa. Kuva pohjoismaisesta sivutapahtumasta, johon osallistui ministeri Mari-Leena Talvitie (neljäs oikealta) ja jonka juonsi Iina-Lotta Kuisma (kolmas vasemmalta) Kuva: Suomen Unesco-toimikunnan sihteeristö

31.10. vietettiin **World Cities Day** -päivää, jonka yhteydessä Unescon pääjohtaja Audrey Azoulay nimesi 58 uutta jäsentä luovien kaupunkien Creative Cities -verkostoon. Kaupungit tunnetaan sitoutumisestaan luoviin aloihin ja kulttuurielämään. **Suomesta valittiin Rovaniemi Unescon luovien kaupunkien verkostoon arkkitehtuurin alalta**. Suomen Unesco-toimikunta oli tukenut hakemusta.

3.4. Tiede

5.-6.3.2025 järjestettiin Unescon päämajassa Pariisissa **Euroopan alueen geopark-verkoston alueellinen kokous**. Kaikki Suomen geopark-kohteet (Rokua 2010, Lauhanvuori-Hämeenkanas 2020, Saimaa 2020, Salpausselkä 2022 ja Lappajärvi 2024) osallistuvat tapahtumaan. Kokouksen yhteydessä järjestettiin myös kansainvälisen Geoscience ja Geoparks -ohjelman 10-vuotisjuhla.

Vuoteen ajoittui **neuroteknologian etiikkaa** koskevan Unescon uuden suosituksen viimeistely ja hyväksyminen yleiskokouksessa. Toimikunta seurasi prosessia.

3.5. Viestintä

Unescon viestintäsektorilla on tärkeä rooli edistää sananvapautta, toimittajien turvallisuutta ja pääsyä tietoon sekä globaalisti että kansallisella tasolla.

Unescon Maailman muisti -ohjelman kansainvälinen komitea hyväksyi istunnossaan huhtikuussa **Maailman muisti -rekisteriin** 74 uutta asiakirjakohdetta, joissa mukana oli **Suomesta Edvard Westermarckin arkisto**. Åbo Akademin kirjastossa säilytettävä Westermarckin arkisto oli viides suomalainen kohde rekisterissä. Suomen Unesco-toimikunta tuki hakemusta.

13.2. **Journalisti-lehti** julkaisi artikkelin, jossa toimikunnan jäsen **Thomas Slätis** kiinnitti huomion Unescon työhön koskien toimittajien surmia ja rankaisemattomuuden ongelmaa: "När journalister dödas i världens förblir 85 procent av brotten outhärrda".

2.5. järjestettiin kansainvälisen **lehdistönvapauden päivän puitteissa kansallisen tapahtuma**, tällä kertaa Median museo ja arkisto Merkissä. Tapahtuman pääjärjestäjinä toimivat Viestintä ja kehitys -säätiö Vikes, Journalistiliitto, Toimittajat ilman rajoja Suomi, Suomen IPI, Suomen PEN ja HS-säätiö. Suomen Unesco-toimikunnan puheenjohtaja **Teivo Teivainen** piti tilaisuudessa puheenvuoron aiheesta "Autoritääristen hallintojen nousu uhkana länsimaissa".

*Puheenjohtaja Teivo Teivainen alustaa maailman lehdistönvapauden päivän tilaisuudessa.
Kuva: Unesco-toimikunnan sihteeristö*

Marraskuussa Unescon **Maailman muisti -ohjelman** (Memory of the World, MoW) hakukierroksella 2026–2027 esitettiin kansainväliseen rekisteriin uudeksi kohteeksi Kansalliskirjastossa sijaitsevaa **Jean Sibeliuksen musiikkikäsikirjoituskokoelmaa**. Toimikunta puolsi esitystä. Päätös hyväksymisestä saadaan vuonna 2026.

3.6. Muita teemoja

Toimikunta perehtyi mm. YK:lle annettuun vapaaehtoiseen maaraporttiin koskien Agenda 2030:n toimeenpanoa Suomessa, joka käsiteltiin kesällä 2025 YK:n päämajassa New Yorkissa vuosittain järjestettävässä High Level Political Forumissa (HLPF). Nuoriso- ja liikuntaministeri Mika Poutala osallistui HLPF-kokoukseen nuorison osallistamisen teemalla.

Toimikunnassa nuorisoedustajat **Kaarina Harkonmäki** ja **Iina-Lotta Kuisma** esittelivät nuorisodelegaattien toimintasuunnitelmaa vuodelle 2025, ja samassa yhteydessä keskusteltiin valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan VANUPO-ohjelmasta.

Toimikunta lisäksi tutustui Unescon alaisten Global Geopark- ja Ihminen ja biosfääri (MAB) -verkostojen Suomen kohteiden työhön, eurooppalaisen tiedediplomatian viitekehykseen, neuroteknologian etiikkaa koskevan Unescon uuden suosituksen valmisteluun, YK:n UN80-reformialoitteeseen sekä kulttuurin ja kestävän kehityksen Mondiacult 2025 maailmankonferenssin sisältöihin.

4. Hyödyllistä tietoa Unescosta

Suomen maksusuudet Unescolle

Suomen jäsenmaksu Unescolle maksetaan opetus- ja kulttuuriministeriön määrärahoista. Vuonna 2025 Suomen jäsenmaksuosuus oli noin 1,2 milj. euroa. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön määrärahoista **maksetaan Suomen sääntömääräiset maksut yleissopimusten rahastoihin**: Unescon maailmanperinnön suojelusopimus, kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemista ja edistämistä koskeva yleissopimus (ns. diversiteettisopimus), aineettoman kulttuuriperinnön suojelusopimus sekä dopinginvastainen yleissopimus. Sopimusrahastoja tuettiin yhteensä noin 40 000 eurolla.

Suomen jäsenyydet Unescon elimissä

Suomen kausi (2023-2027) jatkui Unescon hallitustenvälisessä komiteassa liikuntakasvatuksen edistämiseksi (CIGEPS). Vastaavasti kaudet hallitustenvälisessä bioetiikkakomiteassa IGBC (Intergovernmental Bioethics Committee) ja Unescon Tilastoinstituutin hallituksessa (UNESCO Institute for Statistics, Montréal) päättyivät marraskuussa. Suomen jäsenyys Haagin 1954 -sopimukseen (kulttuuriomaisuuden suojele aseellisen selkkauksen sattuessa) liittyvässä komiteassa päättyi joulukuussa 2025.

Pysyvä edustusto

Suomen pysyvänä edustajana OECD:ssä ja Unescossa toimi pysyvän edustuston päällikkö, suurlähettiläs **Pasi-Heikki Vaaranmaa**. Lisäksi edustustossa työskentelivät Unesco-asioiden neuvonantaja **Kaisla Härkönen** sekä Unesco-asioissa koulutus- ja tiedeasioiden erityisasiantuntija (OECD ja Unesco) **Sari Eriksson**, hallintovirkailija **Riitta Carré** sekä harjoittelija **Lilli Somero**.

Unescon sihteeristö

Unescon sihteeristöä johtaa pääjohtaja, **Audrey Azoulay** (2017–2025) ja **Khaled El-Enany** (2025-2029). Unescon sihteeristössä päämajassa ja kenttätoimistoissa työskentelee yli 2000 henkilöä 170 eri maasta.

Unescon sihteeristössä työskentelee asiantuntijoita järjestön päätoimialoilta kulttuurin, koulutuksen, tieteiden ja viestinnän sektoreilta. Henkilöstöä on myös hallinnon, rahoituksen, henkilöstöasioiden ja viestintäteknologian aloilla. Unescoon on mahdollista hakea palkattomaan harjoitteluun 1–4 kuukaudeksi. Harjoittelu on tarkoitettu ylempää korkeakoulututkintoa suorittaville opiskelijoille tai jatko-opiskelijoille, tutkijoille ja virkamiehille.

Unescon avoimet tehtävät julkaistaan **järjestön rekrytointisivustolla**, jonka kautta myös haetaan tehtäviin: careers.unesco.org

Vuonna 2025 Unescon sihteeristössä päämajassa Pariisissa työskentelivät:

Erika Eveliina Haavisto, Programme Assistant, Division of Ecological and Earth Sciences Man and the Biosphere Programme Natural Sciences Sector

Susanna Kari, Project Officer, Natural World Heritage UNESCO, World Heritage Centre,

Katja Konkola, Chief Human Resources Officer, Unit for Human Resources Executive Office, Education Sector

Ilja Riecki, JPO, Section of Youth, Literacy and Skills Development

Anuliina Savolainen, Associate Editor, Division for Communications

Tarja Turtia, Chief of Section, Communication and Information Section for Freedom of Expression and Safety of Journalists

Anssi Yli-Hietanen, Treasurer, Treasury Section, Bureau of Financial Management

Liite: Valtioneuvoston asetus Suomen Unesco-toimikunnasta 1262/2002

Annettu Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2002

Valtioneuvoston asetus Suomen Unesco-toimikunnasta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, säädetään 11 päivänä kesäkuuta 1999 annetun perustuslain 119 §:n nojalla:

1 §

Suomen ja Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön, jäljempänä Unesco, välisten yhteyksien hoidossa avustaa opetusministeriötä Suomen Unesco-toimikunta, joka toimii Unescon Suomen puolesta 10 päivänä lokakuuta 1956 allekirjoitetun perussäännön mukaisena kansallisena neuvona antavana asiantuntijatoimikuntana ja yhteistoimintaelimenä.

2 §

Unesco-toimikunnan tulee antaa opetusministeriölle ja valtioneuvostolle lausuntoja ja tehdä aloitteita asioista, jotka koskevat:

- 1) toimenpiteitä, jotka aiheutuvat Unescon yleiskokousten ja hallintoelinten sekä Unescon järjestämien kansainvälisten kokousten ja neuvottelujen päätöksistä ja suosituksista Suomessa;
- 2) Unescon toimintaan liittyviä muita laajakantoisia ja periaatteellisia kysymyksiä;
- 3) Suomen edustusta Unescon yleiskokouksissa ja hallintoelimissä sekä sen järjestämissä kokouksissa ja neuvotteluissa;
- 4) muita Unescon toimialoja koskevia kansainvälisen yhteistyön kysymyksiä, jotka opetusministeriö määrää toimikunnan käsiteltäviksi; sekä
- 5) Unescon päämäärien ja toiminnan tunnetuksi tekemistä.

3 §

Unesco-toimikunnan tulee vuosittain tehdä ehdotus toimintasuunnitelmaksi ja antaa kertomus edellisen vuoden toiminnasta.

4 §

Valtioneuvosto kutsuu Unesco-toimikuntaan puheenjohtajan. Lisäksi valtioneuvosto kutsuu toimikuntaan enintään yksitoista muuta jäsentä, joiden tulee edustaa Unescon toiminnan eri aloja. Toimikunta valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan. Jäsenten lisäksi opetusministeriö kutsuu toimikuntaan, sitä ensin kuultuaan, tarvittavan määrän asiantuntijoita. Opetusministeriön ja ulkoasiainministeriön edustajilla on oikeus olla toimikunnan kokouksissa läsnä ja heillä on niissä puhevalta.

5 §

Unesco-toimikunta kokoontuu kokouksen puheenjohtajan kutsusta ja on päätösvaltainen, kun kokouksen puheenjohtajan lisäksi viisi muuta jäsentä on saapuvilla. Äänestettäessä asiat ratkaistaan yksinkertaisella äänen enemmistöllä. Äänen mennessä tasan ratkaisee kokouksen puheenjohtajan ääni.

6 §

Unesco-toimikunnan puheenjohtajan ja jäsenten toimiaika on neljä kalenterivuotta kerrallaan. Jos puheenjohtaja tai jäsen eroaa kesken toimikauden, kutsuu opetusministeriö hänen tilalleen uuden puheenjohtajan tai jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

7 §

Unesco-toimikunnan sihteeristötehtävistä vastaa opetusministeriö. Toimikunnan pääsihteerinä toimii opetusministeriön määräämä virkamies, joka hoitaa tehtävää virkatehtävänä.

8 §

Unesco-toimikunta voi asioiden valmistelua varten asettaa työvaliokunnan. Toimikunta voi järjestäytyä tehtäviensä, Unescon ohjelmien ja toimialojen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla jaostoihin tai työryhmiin, joiden puheenjohtajat toimikunta valitsee. Unesco-toimikunnalla on oikeus käyttää toimikuntaan kuulumattomia asiantuntijoita.

9 §

Unesco-toimikunnan puheenjohtajalle, jäsenille ja sihteeille sekä asiantuntijoille voidaan suorittaa kokouspalkkiota ja matkakustannusten korvausta opetusministeriön määräysten mukaan.

10 §

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Tällä asetuksella kumotaan Suomen Unesco-toimikunnasta 11 päivänä maaliskuuta 1966 annettu asetus (163/1966) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2002

Kulttuuriministeri Kaarina Dromberg

Vanhempi hallitussihteeri Fredrik Forsberg

